

obradio. Katehetična uzgojna metodika prikazuje ukratko ono, što se nalazi u svakoj pedagogiji. Budući da bogoslovci i učiteljski pripravnici, kojima je knjiga u prvom redu namijenjena, uče pedagogiju, bilo bi bolje, da je pisac taj dio knjige i u ovom izdanju izostavio. Knjiga bi bila manja i jevtinija — makar će možda pojedini dobro doći ono, što se i u tom dijelu knjige spominje. — Valja priznati, da je pisac u tom dijelu knjige lijepo prikazao natprirodna uzgojna sredstva govoreći o ispovijedi djece, prvoj pričesti, sv. misi i t. d. No to bi bio lako dodao prvomu dijelu knjige kao dopunjak.

U dodatku sabrao je pisac ustanove školskoga zakona, naredbe, načelne rješidbe (otpisi) i okružnice, koje se tiču nauka vjere u pučkim i učiteljskim školama.

Budući da je pisac poznat kao izvrstan metodičar, koji je svojim literarnim radom mnogo učinio za katehetičnu obuku u Hrvatskoj, s toga knjigu najtoplije preporučujemo.

Dr. M. Dovrančić.

Spomenica Rugjera Josipa Boškovića — o 200-toj obljetnici njegovog rođenja (18. V. 1711. — 18. V. 1911.).

Ima pet godina, da je u Dubrovniku osnovano katoličko društvo „Bošković“, kojemu je svrha, da daleko od svake političke i stranačke natruhe goji i popularizuje znanost na zdravim kršćanskim načelima. To društvo ove godine svečano je proslavilo dvjesto-godišnjicu rođenja onoga, čije ime nosi, a to je slavni dubrovački učenjak Rugjer J. Bošković D. I. U tu svrhu

objelodanjena je i gore označena spomenica.

Nije to jedna od običnih spomenica, kako bi se moglo po čedom naslovu zaključiti, nego je to opsežna knjiga ovećeg formata od 200 stranica, sa bogatom pohranom znanstvenih i beletrističnih rasprava, u kojima će svatko naći zdrave nauke i ugodne zabave, doćim će ujedno upoznati sa raznog gledišta veličinu našeg slavnog Boškovića.

Na prvom mjestu — nakon slike Boškovićeve — stavljena je posvetna pjesma spjevana od Vj. Baha, koja se pri svećanoj akademiji dne 29. lipnja t. g. pjevala. Slijedi odmah: Život i rad R. J. Boškovića, koji je sa patriotskim zanosom i pjesničkim jezikom napisao sveć. Ante Anić. Životu Boškovićeve pridodana su „Znanstvena djela Boškovićeve“, od kojih je pobilježeno 88.

Poznati filozofski pisac O. Urban Talija, franjevac, iznizao je u 33 stranice: „Boškovićev rad na filozofskom polju“, baveći se nadasve o Boškovićevoj teoriji o prvim principima, koja bi u dvije riječi glasila ovako: Prvi elementi materije tačke su nedjeljive i nerastegnute, da ne mogu nikako jedna drugoj doći u dodir. Iz cijele rasprave razabira se, da je Talija dobro proniknuo Boškovićevu teoriju; no nije se samo zaustavio pri promatranju iste, nego je i teorije drugih velikih umova o prvim početlima materije uzeo u pretres, poimence Gesendia, Descartesa, Spinoze, Leibniza, Newtona, Du Boys Raymonda, Lotzea i drugih, priznavajući pobjedonosno, da ipak ničija teorija ne približava se to-

liko istini, koliko ona našeg učenjaka.

Prof. D. Božo Cvjetković prikazao je: „Rad R. J. Boškovića na polju atomistike, meteorologije i geodezije“. Rasprava je pisana stručnjački i sigurnim perom, a pojedina pitanja ove rasprave zanimat će i šire krugove općinstva, kao n. pr. što je Bošković mislio o boji, visini i obliku atmosfere, o ciklonima, o polarnom svjetlu, o dugi, tuči i obliku zemlje. Boškovićeve ideje nijesu nešto zastarjela, one još i dandanas vrijede, pače — zaključuje Dr. Cvjetković — kao što Newtonu i Boškoviću jedno od prvih mjesta u povijesti modernog poimanja svijeta.

Bošković je zbog svoje učenosti bio već za života na glasu, te je pismeno općio sa mnogim uvažanim ličnostima svoje dobe. Dr. Rački u „Radu Jugosl. Akademije“ (g. 1877. i d.) iznio je mnoga Boškovićeva važna pisma, a u ovoj spomenici dubr. kat. društva nadodao je nekoja i bilješkama popratio prof. G. Gelcich. Odnose se većinom na dubrovačke državne posle, a iz njih razabiramo, kako je rodoljubni Bošković bio vazda spravan, da bude svakom zgodom pri ruci svom rođenom gradu.

O. Petar Vlašić, franjevac, pripočeo nam je lakim stilom i lijepim jezikom Boškovićeve nazore o Bogu i duši. Mi vidimo tu, kako onaj veliki um Boškovićev dokazuje opstanak Božji, Njegovu stvaralačku moć, Njegovu svemožnost, premudrost, providnost, ljubav prama čovjeku, naglasuje besmrtnost duše i pokazuje, kako se ova razlikuje od

tijela, dotično duh od tvari, koji je spoj međju dušom i tijelom i kako duša djeluje na tijelo. Tako Bošković — pripominje O. Vlašić — bjelodano dokazuje, da je i najveća učenost spojiva sa katoličkim mišljenjem, te da pogriješno rade oni, koji precjenjujuć slobodu razuma odbacuju svaki auktoritet, pa i Božji.

Učena rasprava prof. Jurja Carića: „Atom i R. Bošković“ pored jezgrovitosti, kojom je pisana, odlikuje se i time, što je tu učeni pisac iznio mišljenje starijih i današnjih učenjaka o atomima i prema njihovim izvodima ispedio Boškovićevu teoriju, pak zaključio: da svako novo otkriće na polju atomistike donosi nov dokaz u prilog Boškovićeve nauke o atomima. Krasna u istinu svjedožba za veličinu Boškovićeve genija.

Nakon ovih temeljitih rasprava susrećemo u „Spomenici“ velik broj omanjih radnja povjesnog i beletrističnog sadržaja, o kojima nam zbog kratkoće prostora u našoj smotri nije moguće potanje progovoriti nego ćemo ih samo zabilježiti i to redom, kako stoje u „Spomenici“:

O. Ser. Crijević (Cerva) o R. J. Boškoviću — napisao O. Antonin Zaninović, dominikanac.

Anica Boškovićeva Rugjerova sestra — napisao Niko I. Gjivanović. — O. Luigu Tomagnino, tajniku B. — N. I. Gjivanović.

Rugjer Bošković kao redovnik — Ante kan. Liepopili.

Pjesme: Decus Ragusii od prof. N. Batistića, jedna od J. Hranićevića, dvije od A. Anića: sve tri pod naslovom o 200-godišnjici rođenja Boškovića, pa pjesme od M. Stipkovića D. I., P. Perice D.

I. i D. A. Murata, takogjer u slavu Boškovića.

Črtice o R. Boškoviću — prema pučkoj predaji napisao Vuk V. Vukasović.

Dva ljetnikovca (črtica) — nap. A. Anić.

Pridodana je kao treći dio: „Kratka kronika katol. društva Bošković“ u Dubrovniku, koju ćemo drugom zgodom napose priopćiti, jer to u istinu i za slušuje.

Kao što unutarnja sprema tako i vanjski oblik ove spomenice — urešene takogjer sa 8 krasnih slika — uprav je privlačiv, pa dok čestitamo uglednom dubr. kat. društvu „Bošković“ na tako uspjelom djelu, preporučujemo u velike svakomu, da nabavi ovu spomenicu. Cijena je neznatna, samo 2 K. poštom 20 fil. više, a nabavlja se kod nakladnika: Katoličko društvo „Bošković“ u Dubrovniku.

Gregorij Pečjak: Katoliška etika: Življenje po katoliški veri. Ljubljana, Katoliška Bukvarna, 1911. str. 240, cijena vez. K 2'80.

Ovo je treći dio „Katoliškega verouka“ za slov. više gimnazije. Prvi dio „Resničnost katoliške vere“ napisao je dr. Ivan Svetina, drugi dio „Resnice katoliške vere“ i treći dio je napisao dr. Pečjak.

Danas, gdje vlada sila raznih nazora u etičkom pogledu, od potrebe je temeljita katol. etika, koja se obazire na savremeno shvaćanje i neispravne etičke nazore. To je sigurno osjetio i dr. Pečjak — stoga je i izdao ovu knjigu, koja nije samo za školsku porabu, nego — gotovo bih rekao — još više za slov. inteligenciju i u tom svom poduzeću je pisac uspio.

U uvodu Pečjak ukratko govori

o pojmu čudorednog življenja; tom se zgodom obazire na krivovjersku, mudroslovsku i bezbožnu etiku i definira katol. etilu. Samo se djelo raspada u tri veća odsjeka. U prvom odsjeku „Temelj i općenita načela čudoregja“ (str. 3—68) govori o svrsi čovječjeg življenja. Bilo bi zgodno, da je tom zgodom dokazao (str. 8. c.), da nijedno dobro, osim Boga, ne može čovjeka potpunoma zadovoljiti. Zatim raspravlja o slobodnoj volji, o temeljima čudoregja — želio bih, da je ovdje pisac malko jasnije izveo odnošaj naravi Božje spram čudorednog reda, nadalje govori lijepo o naravnom zakonu, savijesti, grijehu i krjepostima. U drugom dijelu (str. 69—156) razlaže čudoredno življenje u odnošaju spram Boga, sebe i bližnjega. U ovom dijelu mi se osobito svigljaju poglavlja o vjeri, postu, o izobrazbi uma i radu. Treći dio (str. 157 do 192) pokazuje, kako su čovjeku potrebni sakramenti, ako hoće da izvršuje cijeli naravni zakon. Ovomu dijelu nema prigovora — ali meni bi se bolje svigljao, da je pisac kod pojedinih sakramenata, poimence kod sakramenta pokore, pokazao takogjer sa naravne i psihološke strane veliki upliv sakramenata na naš čudoredni život. Knjizi je dodana mala čitanka, u kojoj osim lijepih ulomaka iz sv. pisma, sv. Augustina i Tome Kemp. imademo dobru raspravu od Pernea „O etici bez vjere u Boga“, i „o socijalnom pitanju“ od A. Ušeničnika. Osobito valja istaknuti opširno i vrsno stvarno kazalo (str. 225—240).

Velika je prednost toga djela, što je — prem je dosta zbijeno pisano — jasno i strogo logičko, uz to ističe upravo one strane